

ZNAMENÍ PROROKA JONÁŠE

I. ČTENÍ Z BIBLE

Jonáš 2,1–11

II. ČTENÍ Z BIBLE

Matouš 12,38–41

Tehdy mu na to řekli někteří ze zákoníků a farizeů: „Mistře, chceme od tebe vidět znamení.“ On jim však odpověděl: „Pokolení zlé a zpronevěřilé si hledá znamení; ale znamení mu nebude dáno, leč znamení proroka Jonáše. Jako byl Jonáš v břiše mořské obludy tři dny a tři noci, tak bude Syn člověka tři dny a tři noci v srdci země. Mužové z Ninive povstanou na soudu s tímto pokolením a usvědčí je, neboť oni se obrátili po Jonášově kázání – a hle, zde je víc než Jonáš.“

KÁZÁNÍ

Velkým tématem Jonášova příběhu je záchrana. Přitom nejde jenom o Jonáše a jeho záchranu, jde také o Ninive a jeho obyvatele. A jde taky o nás a naši záchranu, naši spásu.

1. Jonášova modlitba o Boží záchraně

Jonáš je na útěku. Prchá od Boha a před Bohem – protože nechce přijmout jeho pověření, úkol, který mu Bůh dává. Utíká na konec světa, kde se chce schovat v bláhové naději, že to jde. Uprostřed bouře spí a nic nedělá, zatímco ostatní hořečně pracují a modlí se ke svým bohům. Jonáš se nemodlí – jak se modlit k Bohu, od kterého utíkám?

Nakonec Jonáš velkoryse nabídne, že se kvůli záchraně ostatních nechá hodit do moře. Ale možná spíše je to tak, že když se nemůže schovat Bohu na konci světa, chce se mu schovat ve smrti. Mnoho lidí si bláhově myslí, že ve smrti se dá Bohu utéct a schovat se před ním. Ale ani tam ne.

Bůh dává Jonášovi šanci. Šanci nezemřít na útěku, ve sporu s Bohem. Podobnou šanci, jakou dá i ninivským. Zachrání Jonáše od okamžité smrti utonutím. Je to ale pořád značně nejistá situace v útrokách ryby. Tam se Jonáš modlí.

Jonáš poznává a uznává, a je to veliké a důležité poznání, že to byl Bůh, kdo ho dovedl tam, kde je: „Vhodil jsi mě do hlubin, do srdce moře, obklíčil mne proud, všechny tvé příboje, tvá vlnobití.“

Od začátku útěku klesal stále níž a níž. Z Judských hor sestoupil do Jafy, pak z břehu na loď, pak slezl do podpalubí. A nakonec klesá do hlubin moře. A není to jen vnější klesání. Jonáš klesá i duchovně. Stejně jako každý, kdo utíká od Boha.

Teď je vlastně úplně na dně. A tam, v nejhlubším bodě svého života poznává, že ho tam přivedl Hospodin.

Jonáš utíkal od Boha, ale Bůh neutekl od Jonáše. Jonáš se vzdal Boha, ale Bůh se nevzdal Jonáše. Jonáš sice začal cestu svých potíží a strastí, ale Bůh ji dokončil.

Bůh sledoval Jonášův útěk, a protože Jonáš nebyl k zastavení, protože nechtěl Boha slyšet a nechtěl s ním mluvit, musel ho Bůh strhnout do nejhlubší propasti jeho života. Aby se Jonáš probral. Aby se zastavil, aby opět začal Bohu naslouchat a mluvit s ním.

To je velká věc, která září z příběhu o Jonášově záchraně: Bůh to nevzdal s Jonášem, Bůh se nevzdal Jonáše. A to, co se mohlo jevit jako ztráta Božího zájmu a vyjádření nepřítelství, bylo naopak znamením Boží přízně a lásky: Nevzdávám to s tebou, Jonáši.

Někdy nám Bůh musí dát takovou jonášovskou šanci: musí nám všechno vzít a nechat nás padnout až na úplně dno, aby nám nezbylo než se znovu upřít na něho.

A přesně to Jonáš dělá. Upíná se k Bohu: modlí se. Na krizi může člověk reagovat různě. Může se od Boha úplně odvrátit, zachovat se podle rady Jobovy ženy: „Zlořeč Bohu a umři.“ Nebo se – jako Jonáš – může přimknout k Bohu a jeho vztah k němu se obnovuje, roste a nabývá na síle.

Může se držet „šalebných preludů“, spoléhat na svoje peníze a majetek, slávu a postavení, na svoji chytrost a um, svoje schopnosti a sílu, může spoléhat na mnoho dalších marností a nicotností. Tím se ale jen připravuje o milosrdenství. Protože jedině u Hospodina je záchrana.

Jonáš dělá to druhé. Poznal, že je marné hledat pomoc jinde než u Boha. Jeho modlitba o tom mluví. Jediný, kdo zachraňuje, u koho je spasení, je Hospodin.

A ještě další důležitou věc říká Jonáš ve své modlitbě: „S díkyvdáním ti přinesu oběť; co jsem slíbil, splním.“ Jonáš dává Bohu slib. A také ho později splní. U řady biblických postav najdeme tento motiv: slib, který dávají Bohu.

Z víru toho, co se stalo, vychází vírou proměněný, nový, poslušný člověk. I když i dál potřebuje výchovu a formaci v Boží škole. Když po jeho kázání ninivští činí pokání a Bůh se nad nimi smiluje, Jonášovi se to krutě nelíbí. A Bůh mu musí vysvětlit s použitím skočce, že jako milosrdně jednal s ním, chce milosrdně jednat i s obyvateli Ninive. To se Jonáš teprve musí naučit: že když přijal Boží milosrdenství, má ho také přát druhým.

Jonáš dostal novou šanci. Pochopil to a přijal. Končí se svým vzdorem vůči Bohu, končí se svojí neposlušností a vzdorem. Když ho Bůh znovu zaúkoluje – a dá mu stejný úkol, před kterým utíkal, poslušně jde do Ninive.

Bůh Jonáše zachránil. Jeho příběh ukazuje: že Bůh se nevzdává svých dětí jen tak. Někdy je pádem na dno chce zastavit na jejich útěku a dát jim šanci vrátit se k němu. Že spása a záchrana je jedině u Hospodina. A že na Boží čin záchrany je třeba odpovědět poslušností.

2. Znamení proroka Jonáše a záchrana v Ježíši

Pán Ježíš Kristus použil příběh proroka Jonáše jako předobraz své smrti a vzkříšení – a veliké Boží záchrany, kterou Bůh nabízí.

Mezi Jonášem a Ježíšem je mnoho podobností. Jonáš byl prorok, i Ježíš byl prorok (i když křesťané toto označení nepoužívali tak často, jako jiná). Jonáš dal sám sebe, aby zachránil loď a lidi na ní. Ježíš dal svůj život, aby zachránil svět a lidi na něm. Jonáš strávil tři dni v břiše ryby, Ježíš byl tři dny v hrobě. Po třech dnech se Jonáš dostal opět na pevnou zemi. Ježíš třetího dne vstal z hrobu.

Mezi Jonášem a Ježíšem jsou ovšem také zásadní rozdíly: Jonáš se dostal do potíží kvůli své neposlušnosti a útěku od Boha. Ježíš se dostal do potíží díky své dokonalé poslušnosti Boha. Jonáš se sice „narodil“ znovu, ale nemusel projít skutečnou smrtí. Ježíš skutečně zemřel a byl vzkříšen.

Ježíš svým křížem, hrobem a vzkříšením Jonášův příběh zpřítomnil a vztáhl i na nás. Díky němu to už není jen příběh o záchraně proroka kdysi dávno a kdesi daleko, ale je to také příběh o tom, jak můžeme být zachráněni my. Příběh o naší spáse.

Jonášova záchrana ukazuje, že Bůh chce a může zachránit z velmi složitých, těžkých, traumatických situací, z bouří, do kterých se dostaneme ve svém životě. A to je jedna rovina jeho pomoci a záchrany.

Ježíšův příběh ukazuje, že Boží dílo záchrany je ještě daleko hlubší a dalekosáhlejší. Bůh nás chce zachránit z mnohem horší věci, než je nějaká bouřka v našem životě, ať je jakkoli zlá a prudká. Chce nás vysvobodit z daleko horšího nebezpečí, než je tlama a útroby nějaké mořské obludy.

Podobáme se Jonášovi v tom, že taky všelijak utíkáme od Boha, nechceme poslouchat a dělat, co chce a jak to chce on. Jonáš nebyl neznaboh, znal Boha, byl to jeho prorok. Přesto utíká, když se mu nechce poslechnout. Chceme žít bez Boha. Ale to je peklo. A má strašlivé následky. V časnosti, ale i na věčnosti.

Uvědomit si toto nebezpečí je mnohem těžší než u bouře na moři. Utéct a žít bez Boha mnoha lidem připadá jako výhra, ne jako nebezpečí, jako klidná plavba, ne jako bouře. Utéct od Boha, zdroje a dárce života, ale znamená utéct od života, skončit opravdu na dně. A to na věky.

Propadáme se na dno. Naštěstí to Bůh nevzdal – s Jonášem ani s námi. Kdo pozná, jako Jonáš, že to Bůh způsobil tu bouři, může poznat i to další: že Bůh připravil cestu k záchraně. Jonášovi poslal velkou rybu, nám poslal svého Syna, Ježíše Krista.

I v tom je vlastně podobnost Ježíše s Jonášem. První křesťané malovali rybu jako symbol pro Krista. Protože písmena řeckého slova ichthys, jsou počátečními písmeny slov: Ježíš Kristus, Boží Syn, Spasitel. A jistě je při tom napadlo: Jako měl Jonáš rybu, která mu zachránila život a díky níž dostal novou šanci, máme i my svoji rybu, poslanou od Boha pro naši záchranu. Naši rybou je Ježíš.

Bůh to nevzdal s Jonášem, nevzdal to ani s námi. Sestoupil do nejhlubších hlubin kvůli nám. Ne Ježíš, my jsme měli jít na kříž. Ale protože to udělal Ježíš, pro nás a na našem místě, my už nemusíme. Ježíš, který nikdy od Boha neutíkal, který byl vždy poslušný, zemřel smrtí neposlušného zběha – místo nás. Bůh rozpoutal

bouři, aby skončilo naše utíkání a schovávání, naše neposlouchání. Ježíš nás z bouře zachránil, a sám v ní přišel o život. To je způsob a příběh jeho záchrany světa. Tak zachránil mě a tebe.

Bůh připravil záchranu, kterou můžeme přijmout. A Jonáš nám ukazuje jak. Potřebujeme poznat a uznat, že jsme v nebezpečí. A také to, že za ním stojí Bůh, který se snaží nás zachránit. „Vhodil jsi mě do hlubin, do srdce moře, obklíčil mne proud, všechny tvé příboje, tvá vlnobítí.“ Proto: Vyznej Bohu, že jsi od něho utíkal a poděkuj mu za to, že tě pronásleduje bouří.

Potřebujeme poznat a uznat, že sami si nepomůžeme. Že nám nepomůže nic jiného a nikdo jiný než Bůh. „Když jsem byl v duši tak skleslý, připomínal jsem si Hospodina, má modlitba vešla k tobě, ve tvůj svatý chrám.“ Všechno kromě Boha jsou jen šalebné preludy a nicotnosti. Jen Hospodin může zachránit. Proto: Obrát se na Boha, požádej ho o pomoc, nepřipravuj se o jeho milosrdenství.

A pak: Jednej jako ten, koho Bůh zachránil, jako Boží vykoupený. Záchrana vyžaduje náležitou odpověď. Bůh nás zachránil, Kristus za nás zemřel, když jsme ještě byli hříšní, ale nechce, abychom zůstali mrtví ve svých hříších. Miluje nás takové, jací jsme, ale nechce, abychom zůstali, jací jsme.

Setkání s Kristem, naší rybou, a jeho spásou znamená změnu, pronikavou změnu života. Život se převrátí naruby – v dobrém a v tom nejlepším. Neposlušný zběh se mění v poslušného Kristova učedníka. Setkání s Kristem a jeho spásou nás musí proměnit.

MODLITBA PO KÁZÁNÍ

Pane Ježíši Kriste, svou smrtí na kříži, hrobem a vzkříšením jsi mi otevřel cestu z hříchu a smrti do svého království. Ty jsi moje záchrana. Proměň mne, prosím, svou spásnou mocí ve svého učedníka, který poslouchá. Amen.

Michal Šourek, 14. 4. 2024